

KIRJALLINEN KYSYMYS 46/2013 vp

Hiihtoreittien turvaaminen hiihtäjille

Eduskunnan puhemiehelle

Talvi talvelta herää keskustelu hiihtoreittien turvallisuudesta etenkin taajamissa ja virkistysalueilla, joihin kohdistuu merkittävää muutakin käyttöpainetta. Latujen päällä kävellään latuja kiusallisesti tai jopa vaarallisesti rikkoen. Kenkien pohjissa kulkeutuva hiekka voi väärässä kohtaan latua aiheuttaa todella vaarallisia kaatumisia, samoin kuin ladulle viskotut tupakantumpit ja muut roskat. Vaaratilanteita aiheuttavat myös sekä kytketyt että järjestyslain vastaisesti kytkemättä olevat ladulla juoksevat koirat.

Kuntien liikuntatoimesta vastaavat tahot ovat eri kunnissa päätyneet mitä erilaisimpiin keinoihin rakentaa ja ylläpitää laturauhaa. Joku kieltää ladulla kävelemisen erityisin kyltein, toisen kylteissä muistetaan ladun kuuluvan vain hiihtäjille, kolmas pyrkii kartoit opastamaan kävelijät ja pyöräilijät omille reiteilleen ja neljäs auraa latujen lähettävälle erikseen polun jalankulkijoille. Olen hiihtänyt myös ladulla, jonka varrella on varta vasten kerrottu, että juuri tällä ladulla on hiihto sallittu myös koiran kanssa.

Konstit ovat monet, kun niinkin yksinkertaista asiaa kuin latujen jättämistä hiihtäjille on yritetty edesauttaa. Monet kunnat ovat kuitenkin kokeneet hyvin vaikeaksi toimia asiassa, koska eivät ole löytäneet ladulla kävelemisen kieltoon yksiselitteistä toimivaltuutta. Ladulla kävelijät ovat kuulemma vedonneet oikeuteensa tallata la-

tuja mm. jokamiehen oikeutena tai kaavaan merkityn kulkuväylän yleisenä käyttöoikeutena. Turussa on liikuntatoimi taas katsonut voivansa kieltää laduilla kävelyn vetoamalla kuluttajaturvallisuuslakiin, jossa vastuu ladun turvallisuudesta kuuluu palvelun tuottajalle. Muitakin lain tulkintoja ja väitteitä olen vuosien varrella kuullut molempiin suuntiin.

Olisi kohtuullista, että ladut voitaisiin osoittaa hiihtäjille yksiselitteisen ja helposti sovellettavan normipohjan nojalla, ja että viranomaiset myös kehittäisivät viestinnässä selkeitä tapoja neuvoa ulkoilijoita kutakin omalle turvalliselle reitilleen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Minkä normiston mukaan kunta voi kieltää kävelyn, koirien ulkoiluttamisen ja pyöräilyn ladulla ja

miten hallitus aikoo edistää latujen turvallisuutta yleisesti sekä erityisesti tiedottamalla tai tarvittaessa muuttamalla normistoa, jotta latujen käytön pelisäännöt voidaan selkeästi viestiä laajalle yleisölle ja ladunvarsille?

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 2013

Tuija Brax /vihr

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Tuija Braxin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 46/2013 vp:

Minkä normiston mukaan kunta voi kieltää kävelyn, koirien ulkoiluttamisen ja pyöräilyn ladulla ja

miten hallitus aikoo edistää latujen turvallisuutta yleisesti sekä erityisesti tiedottamalla tai tarvittaessa muuttamalla normistoa, jotta latujen käytön pelisäännöt voidaan selkeästi viestiä laajalle yleisölle ja ladunvarsille?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hiihtoa harrastaa 42 % suomalaisista. Hiihtoharrastus ajoittuu muutamalle talvikuukaudelle, ja etenkin asutuskeskusten lähellä olevat hyvät latualueet ruuhkautuvat toisinaan. Pääsääntöisesti Suomessa osataan edetä laduilla sovussa ja toisille tilaa antaen. Latujen käyttöä ohjaavat hyvien tapojen lisäksi myös muutamat säädökset.

Hyvät tavat ladulla määrittävät esimerkiksi sen, että nopeampi väistää hitaampaa, ylämäkeä kulkeva väistää alaspäin tulevaa ja laduilla on oikeanpuoleinen liikenne.

Tämänhetkinen lainsäädäntö ei juurikaan tunne latua. Latu on hiihtämiseen tarkoitettu väylä, joka kulkee useimmiten metsässä, pellolla tai ulkoilureitillä. Latua ei ole määritelty lainsäädännössä samalla tavalla kuin esimerkiksi teitä, joilla liikkumista ohjataan liikennesäännöillä. Liikennesääntöjen rikkominen on kiellettyä ja rangaistavaa. Laduilla tällaisia sääntöjä ei ole.

Latujen käyttöoikeus perustuu lähinnä jokamiehenoikeuteen, jolla tarkoitetaan mahdollisuutta liikkua ja oleskella toisen omistamalla alueella, jos siitä ei aiheudu maanomistajalle vähäistä suurempaa haittaa tai häiriötä. Kävely ja hiihto ovat tärkeitä jokamiehenoikeuksia. Jokamiehenoikeuksia voidaan rajoittaa vain lakiin nojautuvien perusteiden avulla. Koska ladun käyttöä määrittävät jokamiehenoikeudet, ladun ylläpitäjällä on vain vähäisiä lakiin nojautuvia oikeuksia puuttua ennalta ladulla kulkijoihin ja heidän liikkumistapaansa.

Ladun ylläpitäjällä on oikeus ohjata ladun käyttöä opasteilla ja erilaisilla merkeillä sekä velvollisuus varoittaa ilmeisistä vaaranpaikoista. Tähän toimintaan on olemassa Suomen standardisoimisliiton standardi "Ulkoilun ja liikunnan merkit, SFS 4424".

Ladun käyttäjälle on olemassa yleisiä vaatimuksia. Rikoslaki (39/1889) kieltää haitan ja vaaran aiheuttamisen sekä vahingonteon. Haitan aiheuttamista voi olla esimerkiksi ladun pilaaminen siten, ettei sillä voi enää hiihtää. Latujen ylläpitäjällä katsotaan olevan hallintaoikeus latuun, mistä seuraa vaatimus, ettei latua saa rikkoa. Ladulla kävelyä ei voi lakiin nojautuen kieltää, mutta lakiin nojautuen ladun rikkominen on kiellettyä.

Ladun ylläpitäjä (useimmiten kunta, yritys, järjestö tai latupooli) voi ilmoittaa latuun kohdistuneista vahingoista ja haitoista poliisille mahdollista syytteen nostoa varten. Latuun kohdistuneet vahingot ovat asianomistaja-asioita.

Järjestyslain (612/2003) mukaan koiraa ei saa viedä edes kytkettynä yleiseen käyttöön kunnostetulle ladulle. Koirille sallitut ladut on erikseen osoitettu merkeillä.

Latuturvallisuuden huolehtimisesta ei ole olemassa vastaavia säädöksiä kuin esimerkiksi jalakäytävien turvallisuudesta (Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta, 547/2005).

On epäselvää, miten paljon latu on kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) mukainen palvelu. Metsässä ja ladulla kuljetaan omalla vastuulla. Yleiseen käyttöön tarkoitettujen ladun ylläpitäjä on vastuussa siitä, että ladun käyttäjille ei aiheudu tuottamuksellista vahinkoa tai vaaraa. Ladun ylläpitäjä vastaa esimerkiksi ylikulkusiltojen turvallisuudesta. Latua ei myöskään saa ohjata tietoisesti heikoille jälle tai varoittamatta vaaralliseen tienristeykseen. Latujen ylläpitäjä ei kuitenkaan ole vastuussa siitä, jos metsäneläin tai metsäkone on rikkonut ladun. Kun ylläpitäjälle ilmenee, että latu on vaarallisella tavalla rikki, tulee latu viipymättä korjata, jotta siitä ei aiheudu tuottamuksellista vahinkoa. Kuluttajaturvallisuuslain mukaan toiminnanharjoittajan on toiminnan huolellisuuden ja ammattitaidon avulla huolehdittava siitä, että kuluttajapalvelusta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle.

Ladut ovat hiihtämistä varten. Talvikävelijän vaihtoehdot voivat olla vähissä. Ulkoilureitit jätetään usein joko talvikunnossapidon ulkopuolel-

le tai niistä tehdään latuja. Luontoympäristössä liikkuminen on myös monelle hiihtoa harrastamattomalle talvella tärkeää. Kunta voi vaikuttaa latujen muuhun kuin hiihtokäyttöön tarjoamalla kuntalaisille laadukkaita talvikävelyreittejä, pulkkamäkiä ja muita vastaavia liikuntamahdollisuuksia lumisessa metsäympäristössä.

Ladun ylläpitäjän velvoitteita ei ole tarkoituksenmukaista lisätä velvoittavalla lainsäädännöllä. Latujen kunnossapitoa ja käytön ohjeistusta on kuitenkin syytä kohentaa. Monen muun liikuntapaikan ylläpitoon verrattuna ladunpito on kunnalle edullista suhteessa niiden vilkkaaseen käyttöön.

Liikuntalain (1054/1998) mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien tehtävä, ja liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt. Ladun ylläpitäjän ja ladun käyttäjän vastuuden korostaminen on tarpeen. Kuntia voidaan ohjeistaa nykyistä paremmin huolehtimaan talvikunnossa pidettyjen luontoliikuntareittien ylläpitämisestä, mikä vähentää painetta, että kävelijät, koirien ulkoiluttajat ja muut ilman suksia liikkuvat tulevat latureille liikkumaan. Ohjeistusta ja tiedottamista eri toimijoiden vastuista toteutetaan parhaiten yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa.

Helsingissä 1 päivänä maaliskuuta 2013

Kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 46/2013 rd undertecknat av riksdagsledamot Tuija Brax /gröna:

Enligt vilka normer kan kommunen förbjuda gång, rastning av hundar och cykling på skidspåret och

hur ämnar regeringen främja säkerheten på skidspåren i allmänhet samt särskilt genom information eller vid behov genom att ändra normerna så att spelreglerna för användning av skidspåren tydligt kan kommuniceras till den breda allmänheten och längs med spåren?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Skidåkning utövas av 42 % av finländarna. Skidåkningen sker under de några vintermånaderna och i synnerhet på områden med bra skidspår i närheten av bosättningscentra uppstår det ibland trängsel. I regel kan man i Finland använda skidspåren i gott samförstånd och så att man ger plats åt varandra. Användningen av skidspåren regleras förutom av goda seder även av några lagar.

Goda seder i skidspåret bestämmer exempelvis att den snabbare väjer för den långsammare, att den som åker upp för en backe väjer för den som åker ner och att det råder högertrafik på spåren.

Den nuvarande lagstiftningen beaktar inte skidspåren i särskilt stor omfattning. Skidspåret är en led avsedd för skidåkning som vanligtvis finns i skogar, på åkrar eller på friluftsleder. Skidspåret har inte definierats i lagstiftningen på samma sätt som till exempel vägar, där rörlighe-

ten styrs genom trafikreglerna. Brott mot trafikreglerna är förbjudna och straffbara. För skidspåren finns inga sådana regler.

Rätten att använda skidspåren bygger närmast på allemansrätten, med vilken avses möjligheten att röra sig och vistas på ett område som ägs av någon annan om detta inte medför större än marginell olägenhet eller störning för markägaren. Gång och skidåkning är viktiga allemansrätter. Allemansrätterna kan begränsas enligt på grunder som stödjer sig på lagen. Eftersom användningen av skidspåret bestäms av allemansrätter har skidspårets upprätthållare endast marginella lagstadgade rättigheter att på förhand påverka personerna som använder skidspåret och det sätt de rör sig på.

Skidspårets upprätthållare har rätt att styra användningen av skidspåret med skyltar och olika märkningar, samt skyldighet att varna för uppenbart farliga platser. För sådan verksamhet finns Finlands standardiseringsförbunds standard "Skyltning i samband med sport och friluftsliv, SFS 4424".

Det finns allmänna krav som gäller användare av skidspår. Strafflagen (39/1889) förbjuder framkallande av olägenhet och fara samt skadegörelse. Framkallande av olägenhet kan vara till exempel att förstöra skidspåret så att man inte längre kan åka i det. Skidspårets upprätthållare anses ha besittningsrätt till spåret varvid följer kravet om att skidspåret inte får förstöras. Gång på skidspåret kan inte med stöd av lagen förbjudas, men med stöd av lagen är det förbjudet att förstöra spåret.

Skidspårets upprätthållare (vanligtvis en kommun, ett företag, organisation eller skidförening) kan anmäla skador och olägenheter som uppstått på spåret till polisen i syfte att eventuellt väcka

åtal. Skador som uppstått på spåret är målsägandeärenden.

Enligt ordningslagen (612/2003) får hundar inte ens kopplade komma ut i skidspår som istandsatts för allmänt bruk. Skidspår som är tillåtna för hundar är separat märkta.

För tryggheten av säkerheten i skidspår finns inte motsvarande lagar som i fråga om exempelvis säkerheten på gångbanor (Lag om underhåll och renhållning av gator och vissa allmänna områden, 547/2005).

Det är oklart i vilken omfattning ett skidspår är en tjänst enligt konsument säkerhetslagen (920/2011). I skogen och i skidspåret rör man sig på eget ansvar. Upprätthållaren av ett skidspår som är avsett för allmänt bruk ansvarar för att skidspårets användare inte vållas av skada eller fara. Spårets upprätthållare ansvarar exempelvis för säkerheten på övergångsbroar. Skidspåret får inte heller medvetet styras ut på svag is eller utan varning till en farlig vägkorsning. Skidspårets upprätthållare är dock inte ansvarig om ett skogsdjur eller en skogsmaskin förstört spåret. När upprätthållaren får veta att spåret är förstört på ett farligt sätt ska spåret omedelbart repareras så att det inte vållar skada. Enligt konsument säkerhetslagen ska verksamhetsutövaren genom omsorgsfull verksamhet och yrkesskicklighet säkerställa att konsumenttjänsten inte medför fara för någons hälsa eller egendom.

Skidspåren är till för skidåkning. En person som är ute och går på vintern kan ha få alternativ.

Friluftslederna lämnas ofta antingen utan vinterunderhåll eller så görs de till skidspår. Att röra sig i naturmiljöer på vintern är viktigt även för många som inte åker skidor. Kommunen kan påverka användningen av skidspåren för annat än skidåkning genom att erbjuda kommuninvånarna högklassiga leder för vinterpromenader, pulka-backar och andra motsvarande friluftsmöjligheter i den vintriga skogsmiljön.

Det är inte ändamålsenligt att öka skyldigheterna för skidspårens upprätthållare genom förpliktigande lagstiftning. Det är dock skäl att förbättra skidspårens underhåll och anvisningarna för användningen av spåren. Jämfört med underhållet av många andra idrottsplatser är skötseln av skidspår förmånlig för kommunen i relation till hur flitigt de används.

Enligt idrottslagen (1054/1998) ska staten och kommunerna skapa de allmänna förutsättningarna för idrott och idrottsverksamheten ska i huvudsak skötas av idrottsorganisationerna. Det är nödvändigt att betona ansvaren hos skidspårets upprätthållare och användare. Kommunerna kan ges bättre anvisningar om att säkerställa naturfriluftsleder med vinterunderhåll, vilket minskar trycket på att fotgängare, hundrastare och andra personer utan skidor rör sig i skidspåren. Anvisningar och information om olika aktörers ansvar genomförs bäst i samarbete med idrottsorganisationerna.

Helsingfors den 1 mars 2013

Kultur- och idrottsminister Paavo Arhinmäki